

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **V. R.**, bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. D. R., advokátom so sídlom v P., proti žalovanému **P. Š.**, bývajúcemu v P., **o zaplatenie 20 781,91 € s príslušenstvom a iné**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 7 C 457/1999, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. mája 2011 sp. zn. 2 Co 78/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** výrok rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. mája 2011 sp. zn. 2 Co 78/2010, ktorým bol potvrdený žalobu zamietajúci výrok rozsudku Okresného súdu Prešov z 23. marca 2010 č.k. 7 C 457/1999-341; vec v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie Krajskému súdu v Prešove.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov rozsudkom z 23. marca 2010 č.k. 7 C 457/1999-341 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby žalovanému bola uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 14 036,05 € s príslušenstvom (neuhradené nájomné za august 1995 až 6. december 1995), ďalej 6 743,86 € s príslušenstvom (nezaplatená úhrada za užívanie predmetu nájmu aj po skončení nájomného vzťahu) a napokon zmluvnú pokutu (vo výške špecifikovanej v priebehu konania). Vo výrokovej časti tohto rozsudku uviedol, že o trovách konania bude rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že žalovaný účinne vzniesol kompenzačnú námietku. Podľa názoru súdu prvého stupňa nemá žalobca právo na zaplatenie sumy predstavujúcej zmluvnú pokutu, lebo v danom prípade nešlo o zmluvne dohodnuté nájomné, ale o nájomné, ktoré vzniklo zo zákona porušením povinnosti vrátiť predmet nájmu, na čo sa však predmetná zmluvná pokuta nevzťahovala.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom z 23. mája 2011 sp. zn. 2 Co 78/2010 napadnutý výrok rozsudku vo veci samej potvrdil ako vecne správny (§ 219 O.s.p.). V odôvodnení rozsudku konštatoval, že súd prvého stupňa dostatočne zistil skutkový stav a svoje skutkové zistenia aj správne právne posúdil a rozhodnutie náležite odôvodnil.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, v ktorom uviedol, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil. Podľa názoru dovolateľa došlo v konaní aj k tzv. inej vade v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., a to v dôsledku nesprávneho vyhodnotenia dôkazov. V dovolaní napokon namietol, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods.2 písm. c/ O.s.p.), konkrétne v otázke vzniku nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty a poplatku z omeškania, ako aj v otázke prípustnosti započítania premlčanej pohľadávky žalovaného na zaplatenie úrokov z omeškania proti nárokom žalobcu. Z týchto dôvodov žalobca žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie navrhovateľa smeruje proti rozsudku. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku

súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Prípustnosť dovolania žalobcu z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva – napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a napadnutým je potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

So zreteľom na to by dovolanie, ktoré podal žalobca, mohlo byť procesne prípustné, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. O vadu v zmysle tohto ustanovenia ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania žalobcu preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

1. S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti postupu súdov nižších stupňov sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či žalobcovi bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka občianskeho súdneho konania.

Dovolateľ v súvislosti s tvrdením procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu je neodôvodnené, nepreskúmateľné a arbitrárne. Z hľadiska obsahového tým dovolateľ zároveň namieta porušenie jeho práva

na spravodlivý súdny proces. Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia ale sama osebe nemusí disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (viď bližšie III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vzhľadom na námietky žalobcu bolo v dovolacom konaní potrebné zaujať právne závery o tom, či (prípadné) nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. alebo či má za následok procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 O.s.p. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje aj na obsah uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 10. novembra 2011 sp. zn. IV. ÚS 481/2011, v ktorom sa konštatuje, že „ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 261/06). To však, ako už ústavný súd spresnil (II. ÚS 148/09), neznamená, že by vždy zároveň platil aj opak“.

Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich nožnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku určitých procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní. V nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje Občiansky súdny poriadok aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť

procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktorú sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných vád v zmysle § 237 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (tzv. „iné vady“) považuje – na rozdiel od procesných vád vymenovaných v § 237 O.s.p. – (len) za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom ale vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

V nadväznosti na dovolacie námietky a tiež so zreteľom na právne závery ústavného súdu zaujaté v niektorých jeho nálezoch (viď napríklad II. ÚS 261/06) treba dodať, že je vždy vecou individuálneho posúdenia v každom jednotlivom prípade, aké dôsledky majú tie procesné nedostatky, ku ktorým došlo v občianskom súdnom konaní v postupe súdov.

Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov § 237 písm. f/ O.s.p. – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07). Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“) ako judikát R 111/1998 uverejnený rozsudok najvyššieho súdu z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, z ktorého vyplýva, že „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Senát najvyššieho súdu, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní vždy zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011). Zdôrazňuje, že právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí ďalších senátov najvyššieho súdu (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 2 M Cdo 18/2008, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008 a 7 Cdo 109/2011).

Námietka žalobcu, že dovolaním napadnutý rozsudok je nedostatočne odôvodnený a nepreskúmateľný, by vzhľadom na vyššie uvedený výklad ani v prípade jej opodstatnenosti nebola spôsobilá založiť procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p., a teda ani prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia.

Dovolanie obsahuje formulácie, ktoré nevylučujú, že dovolateľ namieta aj to, že súdy nevykonali všetky navrhované dôkazy; dovolací súd preto uvádza, že súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky účastníkom navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom súd neodňal účastníkovi možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999).

Argumentácia žalobcu zvolená v dovolaní nevylučuje, že súdom vytýkané sú aj nedostatky skutkovej povahy. Dovolateľ spochybňuje správnosť a úplnosť skutkových zistení súdov a z nich vyvedených skutkových záverov. V prípade neúplnosti alebo nesprávnosti skutkových zistení a skutkových záverov ale nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Z obsahu dovolania možno vyvodit' aj názor žalobcu, že súdy v danej veci nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je ale vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, to ale samo osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (viď aj uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010 a sp. zn. 2 Cdo 29/2011).

K námietke dovolateľa, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), je potrebné uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym

posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. I keď je nesprávne právne posúdenie veci relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (viď tiež rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 62/2010, sp. zn. 2 Cdo 97/2010, sp. zn. 3 Cdo 53/2011, sp. zn. 4 Cdo 68/2011, sp. zn. 5 Cdo 44/2011, sp. zn. 6 Cdo 41/2011 a sp. zn. 7 Cdo 26/2010).

2. Najvyšší súd je v dovolacom konaní povinný (ex lege) prihliadnuť na všetky vady konania uvedené v § 237 O.s.p. Ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p., z ktorého táto povinnosť dovolacieho súdu vyplýva, nerozlišuje medzi vadami konania uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré boli v dovolaní uplatnené, a ktoré v dovolaní uplatnené neboli. Dovolací súd, rešpektujúc ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p., dospel k záveru, že i keď tie okolnosti, na ktoré poukázal dovolateľ, nesvedčia o vade konania v zmysle § 237 O.s.p., predsa len je dôvodné tvrdenie žalobcu, že k vade takej povahy v konaní pred odvolacím súdom došlo. Jej existencia vyplýva zo spisu:

Ustanovenie § 214 ods. 2 O.s.p. v znení zákona č. 384/2008 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť 15. októbra 2008, umožňuje odvolaciemu súdu v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje § 214 ods. 1 O.s.p., rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania. Aj v prípadoch, v ktorých odvolací súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia odvolacieho pojednávania, je však povinný oznámiť miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

O tom, či bol v preskúmvanej veci zachovaný procesný postup odvolacieho súdu, ktorý je upravený v § 156 ods. 3 O.s.p., môže dovolací súd usudzovať len z obsahu spisu. V danom prípade je na čl. 373 spisu založený písomný pokyn predsedníčky senátu odvolacieho súdu zo 16. mája 2011 určený súdnej kancelárii, aby oznámila na úradnej tabuli, že rozsudok v danej veci bude vyhlásený 23. mája 2011 o 10.00 hod. Tento pokyn bol súdnej kancelárii doručený 17. mája 2011; kancelária do odtlačku pečiatky vpísala: „Vypravené

17. mája 2011“. Z ničoho ale nemožno vyvodit', že súdna kancelária predmetný pokyn predsedníčky senátu skutočne aj zrealizovala. Na tom nič nemení ani písomné vyhotovenie oznámenia o tom, že sa bude konať verejné vyhlásenie rozsudku (č.l. 374 spisu), ani zápisnica z 23. mája 2011 (č.l. 375 spisu) spísaná bez osobnej účasti účastníkov konania – obsah spisu ako celok, i tieto jeho konkrétne označené súčasti nedávajú totiž žiadny podklad, ktorý by dovolaciemu súdu umožňoval záver, že miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku boli oznámené na úradnej tabuli odvolacieho súdu. Obsah spisu v dôsledku toho neumožňuje ani posúdiť, či bola zachovaná lehota vyplývajúca z § 156 ods. 3 O.s.p. Pokiaľ obsah súdneho spisu dáva (má dávať) hodnoverný obraz o súdnom konaní, je v danom prípade namieste záver, že miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku neboli riadne oznámené. Uvedeným postupom odvolacieho súdu, ktorý sa prial § 156 ods. 3 O.s.p., došlo k odňatiu možnosti dovolateľa konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dovolací súd poznamenáva, že na rovnakom závere o vade konania zakladajúcej prípustnosť dovolania sú založené aj ďalšie rozhodnutie najvyššieho súdu (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 12/2009, 2 Cdo 266/2009, 3 Cdo 179/2010, 5 Cdo 120/2009, 6 Cdo 70/2010).

Procesná vada konania uvedená v § 237 O.s.p. je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu; zároveň je dôvodom pre zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu.

3. Vzhľadom na výskyt procesnej vady konania uvedenej v § 237 O.s.p., ktorá zakladá prípustnosť dovolania žalobcu (viď 2.) a zároveň aj jeho opodstatnenosť (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). So zreteľom na zrušenie toto rozhodnutia (z procesných dôvodov) nemohol pristúpiť k posúdeniu opodstatnenosti námietky dovolateľa, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. marca 2012

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková